

Sådan!

VIDEN OG INSPIRATION TIL ET LIV MED OMTANKE

2025

Eventyr ved Gudenåen

FÅ INSPIRATION TIL STEDER DU KAN UDFORSKE, SJOVE NATURLEGE OG TIPS TIL TURMAD-PAKKEN.

NEJ TAK TIL AFFALD I NATUREN

FIND UD AF, HVEM AF DE 6 SKRALDETYPER DU ER.

Bevar din bolig

Mød Jens Peter og Jeanne, der har indrettet sig med genbrug og upcycledede møbler, besøg reparationscaféen på biblioteket og få masser af gode råd til at give tingene i din bolig et længere liv.

RANDERS

Ved hver artikel kan du se, hvilket verdensmål den handler om.

Psst...

Du kan læse om alt det nye, der er sket på Justesens Plæne på side 24.

Vores mangfoldige natur er vigtig at passe på

Vi bor i byer, landsbyer og på landet. Midt i naturen eller lige ved siden af den. Det er noget af det skønne ved vores kronjyske juvel: Naturen er tæt på, uanset hvor vi bor.

I årets udgave af Sådan! skal vi se på, hvordan vi bor. Det er nemlig ikke ligegyldigt, hvis der skal blive ved med at være plads til naturen. Nogle steder er det ret enkelt, at vi skal fylde mindre og gøre krav på mindre plads for naturens skyld. Men det handler ikke kun om antallet af kvadratmeter på vores huse og grunde. Det handler i lige så høj grad om den natur, der lægger råvarer og ressourcer til vores boliger og indretning. Derfor skal vi et smut forbi Jens Peter og Jeanne, der viser, hvor hyggeligt man kan indrette sig med genbrug, og vi skal høre ekspertens forklaring på, hvorfor det er et vigtigt værktøj på vejen mod en verden, hvor vi i højere grad deler pladsen med naturen.

Og hvad er det så, naturen kan? Det finder vi nogle af svarene på langs Gudenåens bredder, hvor Justesens Plæne nu inviterer naturen ind i byen på en helt ny måde. Der er ro og adspredelse for mennesker samtidig med, at biodiversiteten får en hjælpende hånd. Måske bliver det en dag her, vi kan opdage eller genopdage nye arter i den danske natur. Hvis du ikke allerede har besøgt Justesens Plæne så kig forbi og indtil da, gå på opdagelse her i magasinet.

God fornøjelse.

TORBEN HANSEN
BORGMESTER I RANDERS KOMMUNE

08

**HJEMME HOS
JEANNE OG
JENS PETER**
Masser af god
genbrugs-
inspiration

12

**MERE END
MIDDEL**
Kontorfælles-
skab med sjæl

**NY, GRØN
LANDINGSBANE
SØGES!**

28

NATURBANKO
Tag på skatte-
jagt i naturen

26

TURMAD
Lækre tips til
picnickurven

32

KENDER DU TYPEN
Find ud af, hvilken
skraldetype du er

Indhold

ARTIKLER

- 04 Kort & Godt
- Tema: Boligliv med omtanke**
- 06 Hvordan gør vi vores boliger mere bæredygtige?
- 14 Byg med brugt
- 16 Få 3 gode råd fra pladsmanden
- 17 Reparer dine ting på Repair Caféen
- 20 Genbrug med et godt formål
- 21 Bibliotekets bæredygtige bogtips
- 22 No. 17 er mulighedernes hus
- 24 Se, hvad der er sket på Justesens plæne
- 27 Udforsk Gudenåen
- 29 Den sjældne sommerfugl i Læsten bakker
- 30 Affaldsheltene fra roklubben
- 34 Hvad gør frisørerne med stanniolen?
- 36 Affaldskunst

FAKTA OG REGLER

- 37 **ADGANGSFORHOLD**
Hjælp din skraldemand
- 38 **STORSKRALD**
Få overblik over din
ordning
- 40 **BEHOLDERE**
Priser og tømninger
- 42 **HELLIGDAGE**
Tømninger på helligdage
- 43 **KALENDER**
Storskraldskalenderen 2025
- 44 **ADRESSER OG
ÅBNINGSTIDER**
Se, hvor vi bor og hvornår
du kan komme på besøg
- 45 **SÅDAN SORTERER
DU NEMT**
Riv siden af og hæng
den op!

Kolofon

Magasinet Sådan! udgives af Randers Kommune og omdeles til alle husstande i Randers Kommune, som ikke siger "Nej tak til reklamer og gratis aviser"

Redaktør

Ida Winge

Redaktion

Klaus Brendstrup Kohberg, Lone Annette Topping, Karen Anny Balling Radmer og Jacob Piiil fra Randers Kommune

Design

Rikke Thorsen, designhabitat

Fotos

Jakob Lerche Fotografi, Panthermedia samt Istock

Oplag

44.500

kort & godt

Nu tømmes rest- og madaffald hver 14. dag

Fra 1. januar 2025 er det ikke længere muligt at få tømt tohjulede beholdere til rest- og madaffald hver uge. Ændringen sikrer, at vi mindsker unødvendig kørsel. Den nye sortering, hvor mad- og drikkekartoner og den bløde plast sorteres fra til genanvendelse, giver langt bedre plads i beholderen til restaffald. Når alle får tømt hver 14. dag, kan vi også gøre tømmeruterne mere effektive, og det kommer både økonomi og klima til gode.

Nye intelligente skraldespande bliver rullet ud

De nye intelligente skraldespande i bybilledet kan måske ikke spille skak, men til gengæld vil de have en større kapacitet end de gamle, og så fortæller de selv, når de skal tømmes. Færre tømninger er rigtig god økonomi, for så skal der kun en bil forbi, når der rent faktisk er brug for det. Med de nye skraldespande kan antallet af spande også reduceres fra over 300 til ca. 150. Skraldespandene bliver placeret på steder i hele kommunen med høj persontrafik, og de er også bedre beskyttet mod fugle, så måger med hang til fastfood går en svær tid i møde.

—
DET BLIVER
EDDERMÅGEMIG
STRAMT MED
FASTFOOD HER
FREMOVER
—

—
VUF!
DET GIVER
POTE
—

Hey!

Få en ekstra affaldssæk efter festen

Nogle gange har man brug for at komme af med ekstra meget restaffald, f.eks. efter en stor familiefest. Det kan du heldigvis nemt klare ved at købe en sækk kode enten via appen AffaldRanders eller på vores hjemmeside. Sæt koden på en klar sæk, og så tager vi sækken med på din næste normale tømmedag. Du kan læse mere på affald.randers.dk/ekstrasæk.

Landsvalerne er stamgæster

Landsvalerne har de sidste fire år været faste sommergæster i hallen til farligt affald på Randers Genbrugsplads. Loftsvinduet står altid åbent, så de har adgang til rederne døgnet rundt. Men de venter hver morgen utålmodigt ved porten til hallen på, at medarbejderne på pladsen møder ind og åbner den store port. Det er jo lidt nemmere at bruge hoveddøren ved ind- og udflyvninger for en travl forælder-svale.

Farvel til www'erne

Forresten... så er alle www'erne i Sådan nu fløjet en tur på genbrugspladsen, da alle webadresser fungerer vældigt fint uden!

Næste gang du afleverer haveaffald på genbrugspladsen, så er det vigtigt, at du ikke får smidt posen med ud. Det gælder også bionedbrydelig plast – det nedbrydes nemlig ikke i naturen. Kommer der plast i det haveaffald, der skal komposteres, betyder det, at vi får mikroplast ud i det naturlige kredsløb. Det vil vi gerne undgå, da vi ikke kender konsekvenserne af, at mikroplasten ender i dyr og mennesker.

Nej tak til plast i haveaffaldet

UPS!

Mere genanvendelse og mindre afbrænding

Nogle viceværter har allerede ændret til færre eller mindre containere til restaffaldet. Da vi nu sorterer mere af de genanvendelige typer affald, som f.eks. den bløde plast og mad- og drikkekartonerne, så bliver der bedre plads til resten. Det er en god historie. Ikke alene fordi det er billigere for den enkelte ejer, der kan nøjes med at betale for den mindre kapacitet til restaffald, men også fordi vi kan genanvende det frasorterede affald i stedet for at få det brændt. Genanvendelse er både miljømæssigt og økonomisk langt bedre for os som samfund.

Vi drømmer om nyt, MEN BURDE BEVARE MERE

Nye lækre ting og masser af plads i boligen er noget mange forbinder med det gode liv – men det er også med til at skabe den bæredygtighedskrise, som vi står i. Et af de mest simple og effektive råd til at bo mere bæredygtigt er at passe på det, vi allerede har, fortæller seniorforsker Mette Mechlenborg.

For mange af os er der lighedstegn mellem 'det gode liv' og det at have en stor bolig med plads til privatliv og nye ting.

"Vi indretter os med nye møbler og farver, og når vi finder noget, vi synes passer bedre til vores stil, eller vi er blevet trætte af det gamle, så skifter vi tingene ud," siger Mette Mechlenborg, der er seniorforsker på Aalborg Universitet, hvor hun forsker i danskernes boligliv.

"Når vi hele tiden køber nyt til vores bolig, så gør vi det, fordi vi ser den som et spejl på, hvem vi er, og hvilke værdier vi har. Vi lægger så at sige rigtig meget af vores identitet i vores boliger."

Et lille land med et stort aftryk

Problemet er bare, at vores boligideal er med til at skabe den bæredygtighedskrise, som vi står midt i, forklarer Mette Mechlenborg og peger på, at Danmarks 'Earth Overshoot-day' ligger meget tidligere end mange andre landes. Allerede i marts måned havde Danmark brugt de ressourcer, som kloden havde til rådighed for os i 2024.

"Den gennemsnitlige dansker er blandt dem i verden, der bruger aller-

mest CO₂ – og en af de væsentligste grunde er, at vi har sådan et godt boligliv med store huse, som vi køber masser af ting til, og som kræver ressourcer i form af vand og strøm."

Bevar mere og bo mindre

Men hvad skal man så gøre, hvis man gerne vil bo mere bæredygtigt?

"Vi skal bevare det, vi har. Det er det mest enkle og effektive råd, du kan få," siger Mette Mechlenborg.

Mere konkret betyder det, at vi skal reparere, vedligeholde og renovere vores bygninger og tingene i dem i stedet for at rive ned, smide ud og købe nyt.

"Det er også en god idé at dele mere og bo på færre kvadratmeter. Vores boliger bliver større og større, samtidig med at vi bor færre mennesker i dem," siger hun. Hvis man f.eks. har tomme værelser efter børnene er flyttet ud af parcelhuset, kan man overveje, om man skal leje værelserne ud eller flytte i noget mindre.

"Vi kan se, at der er en tendens til, at jo flere kvadratmeter, man har, jo mere forbruger man. Selvom vi er blevet bedre til at bygge boliger, der sparer

OM

METTE MECHLENBORG

- Seniorforsker på Institut for Byggeri, by og miljø på Aalborg Universitet.
- Forsker bl.a. i boligliv, det byggede miljø og bæredygtighed.
- Har mere end 80 publikationer bag sig og har bl.a. skrevet bogen 'Rundt om Webergrillen' om danskernes foretrukne bolig; parcelhuset.

VERDENSMÅL 12

Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer.

Hvor stort CO₂-aftryk har vores hjem?

13 %

af en gennemsnitlig danskers CO₂e kommer fra selve boligen.

9 %

kommer fra el og varme.

2 %

kommer fra møbler og boliginventar.

KILDE: CONCITO

på energien, så bruger vi cirka samme mængde energi som i 80'erne, fordi vi har flere kvadratmeter."

Drømme er svære at ændre

Men hvis vi skal bevare mere og bo mindre, bliver vi også nødt til at ændre vores ideal om, hvad det gode liv i boligen er, forklarer Mette Mechlenborg. Det er dog lettere sagt end gjort at gøre bæredygtighed til noget, vi drømmer om og gerne vil – og ikke bare noget, som vi synes, at vi bør.

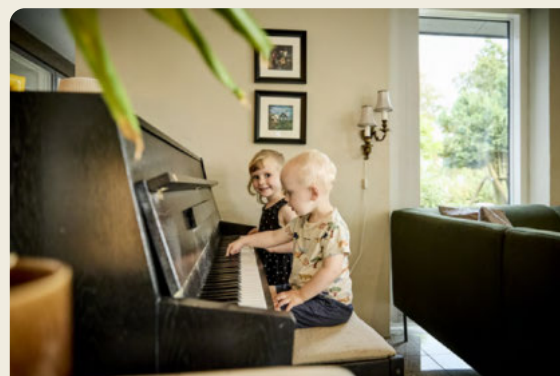
"Det er en gordisk knude. De fleste af os vil jo gerne være bæredygtige, men det er enormt svært at finde ud af, hvordan vi gør det. Fordi det er så abstrakt."

Hun peger på, at der i det små spirer tendenser, som man kan lade sig inspirere af. Bl.a. 'tiny living', hvor man bor hyggeligt og småt – og et boligprogram som DR's 'Boligfix for nul og nix' der handler om, hvor lækker man kan gøre en bolig med genbrug og ting, der allerede findes.

"For at drømme om at bo på en anden måde, skal vi kunne se det for os, og her har det stor betydning, at der er nogle, vi kan blive inspireret af." ■

“ GODE TING SKAL DA IKKE SMIDES UD

Jens Peter og Jeanne har indrettet deres hyggelige hjem lidt uden for Randers med loppesfund, arvestykker og ting de har bygget af materialer, som andre har kasseret. På den måde får boligen mere personlighed – og så giver det bare mening at sørge for at god kvalitet ikke bliver smidt ud.

Det upcyclede køkken med de terrakotta-farvede skabslåger er blevet et varmt og samlende midtpunkt i familiens hjem.

H ylder der engang var trin på en trappe, et skrivebord med en fortid som dør – og en kommode der har fungeret som arkivskab på en arbejdsplads. Alt sammen er eksempler på ting, som man kan finde hjemme hos Jens Peter og Jeanne Schnejder Høgh og deres børn Erik på 2 år og Kirsten på 4 år.

”I bund og grund handler det om, at vi synes, det er ærgerligt, hvis ting, der ikke fejler noget, bliver smidt ud,” forklarer Jeanne og fortæller, at de af og til oplever, at familie og venner lige ringer til dem, inden de kører ting på genbrugspladsen.

”Især min mor er god til at sende billeder til os, hvis hun er ved at rydde op,” griner hun.

Det skal give mening

I 2017 flyttede parret ind i et parcelhus på landet et kvarters tid fra det centrale Randers – og mange af de ting, som familien har indrettet og renoveret deres bolig med, er enten genbrug, arvestykker eller noget

Den store reol i stuen er Jens Peters værk og er bygget fra bunden i solidt træ. Reolen passer perfekt til væggen og giver plads til familiens bøger og spil.

Genbrugsmøblerne danner rammen for leg og nærvær: Kommoden var engang et arkivskab, og kludetæppet har Jeannes farmor hæklet af garnrester for at dække over lidt huller i den gamle briks, som parret overtog sammen med huset.

som de med lidt maling og håndværksmæssig snilde har opgraderet til noget smukt og anvendeligt.

”Det er en spændende udfordring at se, hvad man kan få ud af materialer, som allerede findes – og så har de ting, vi omgiver os med jo kostet meget energi og CO₂, at producere, så det giver jo rigtig god mening at undgå, at der skal produceres nyt,” siger Jens Peter, og Jeanne tilføjer:

”Det er også hyggeligt at få arvestykkerne frem i lyset. Jeg har f.eks. en lampe fra min mormor, som jeg er virkelig glad for.”

Men selvom familien helst vil give de ting, der allerede findes længere levetid, skal det også kunne hænge sammen i en travl hverdag med to små børn og arbejde.

”Det skal give mening. Vi køber altså også nye ting, og hvis vi mangler noget

her og nu, så bruger vi ikke 100 år på at kigge i samtlige genbrugsbutikker for at finde det,” siger Jeanne.

Malede skabslåger

Indvendigt havde huset, som er fra 70’erne, brug for en kærlig hånd – og et af de første projekter som Jens Peter og Jeanne gik i gang med var køkkenet. Men i stedet for at suse ud og købe nyt, var de så heldige at få et tip om, at de kunne få en masse gratis elementer fra nogle køkkener, der skulle rives ned i Aalborg.

”Det var nogle lejligheder, som skulle efterisoleres og nulstilles indvendigt, hvilket betød at de her rigtig fine køkkener med kirsebærlåger skulle smides ud og igennem flishuggeren. Og det synes vi jo var synd,” fortæller Jeanne.

For at få køkkenelementerne til at passe til deres køkken, måtte nogle af

VERDENSMÅL 12.5

Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Sofabordet i stuen har Jeanne og hendes far bygget i fællesskab.

VIDSTE DU, AT...

I gennemsnit er vores køkkener 11 år. Et køkken kan dog sagtens leve meget længere, før det er udtjent og skal udskiftes.

KILDE: VIDENCENTRET BOLIUS

dem justeres med lidt værktøj, men det endelige resultat blev godt – og i dag har familien et smukt og funktionelt køkken, som de er glade for.

”Lågerne malede vi med en farve, vi synes var pæn, og hvis vi bliver trætte af den, eller hvis det bliver for slidt at se på, kan vi jo altid male dem igen,” siger Jeanne og fortæller, at de fik rådgivning i et byggemarked, inden de malede lågerne.

”Damen i byggemarkedet troede ikke på at det holdt, men hun sagde, at nu fik vi den bedste grunder, som de havde. Jeg synes nu stadig, at det står ret pænt – også selvom det får nogle slag, når børnene leger herude.”

Man kan bestille ting hos far

At Jeanne og Jens Peter godt kan lide at skabe noget ud af det, der allerede er, har 4-årige Kirsten også fundet ud af.

”Den har min far lavet,” siger Kirsten og peger stolt ud i haven, hvor der står en vippe – og Jens Peter forklarer:

”Hun ville meget gerne have en vippe, så jeg endte med at fælde, afbarke et træ, og så fandt jeg forskellige stumper

og ting, jeg kunne bygge den med. Det tog lidt lang tid... især fordi træet skulle tørre, inden jeg kunne slæbe det om i haven.”

”Men det er også blevet lidt et blæserøvsprojekt for mig, for jeg synes, at det var lidt sejt, at det eneste nye, som jeg købte til den, var nogle spændeskiver, som kostede 16 kroner,” siger han.

Undgå at det bliver noget rod

Noget af det vigtigste for at komme i mål med projekterne uden at det bliver noget rod er at lægge en plan, siger Jens Peter.

”Når man arbejder med genbrugs-materialer og bygger selv, er det virkelig godt givet ud at få ens tanker ned på papir, lave en tegning og huske at få skrevet målene ned på det hele. Det er nok derfor, at vi som regel ender med at få projekterne gennemført og bliver glade for dem,” siger han og Jeanne tilføjer, at det også er ret vigtigt at nyde processen.

”Vi synes begge to, at det er sjovt – og det er nok godt, for så har vi lyst til at gøre det igen.” ■

Sjove loppefund bliver til fine detaljer i familiens hjem.

VERDENSMÅL 12

Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer.

Frem med arvestykkerne

Hvorfor står den smukke lampe fra oldemor og keder sig på loftet? Tag arvestykkerne frem og brug dem, så de ikke bare ender til udsmid en dag. Så kan du samtidig tænke på din søde oldemor, som formentlig var ret ferm til at reparere ting og få lidt ud af meget.

Reparér og vedligehold

Har sofaen eller en pude fået en flænge, kan den repareres på en kreativ måde, f.eks. med et fint broderi eller en sjov lap. Du kan også ombetrække dine stole eller male dem i en flot farve, hvis de er ser lidt slidte ud. Hvis du ikke selv kan fikse det, som er gået i stykker, så find en fagperson, der kan. Mindre ting, f.eks. hvis din yndlingslampe ikke vil lyse mere, kan du tage med til Repair Caféen på biblioteket.

Ræk ud til venner og lokalsamfund

Mangler du noget til et projekt? F.eks. nogle gulvfliser, stofrester eller materialer til at lave et upcyclet skrivebord? Tit er der andre, der har noget der bare ligger og samler støv, som du vil kunne bruge. Prøv at forhøre dig hos naboer, venner, familie – eller evt. via sociale medier, hvis dit lokalområde har en fælles gruppe.

Der er mange muligheder for at indrette sig smukt med brugte materialer og passe godt på de ting, vi har. Vi har samlet et par tips, som kan give vores ting flere gode år.

Tjek, om du kan købe ting brugt

Der er masser af steder i Randers og omegn, hvor du kan skaffe brugte ting til din bolig eller arbejdsplads. På de kommende sider kan du læse om Langå IgenBrug og Byg Brugt – men der er også mange andre steder. Du kan bl.a. finde dem ved at gå ind på randers.dk og søge på "kommunens genbrugs-butikker".

Brug for noget nyt? Tænk kreativt

Kribler det i dig for at købe nyt køkken, eller er du træt af din stue? Så prøv med en kreativ makeover. Mal køkkenlågerne, slib bordpladen og se, om du kan få nogle fede brugte vægfliser eller smukke greb. Man kan også bygge en ret flot bænk af overskudsmaterialer som f.eks. gamle sengeborde eller gulvplanker. I stuen kan du flytte rundt på møblerne eller male en væg. Du kan også upcycle smukke dåser eller porcelænsskåle med skår, så de bliver til fine plantekrukker. Billeder og rammer som er blevet sat på loftet, kan tit få et nyt fedt udtryk, hvis du hænger dem side om side i en gallerivæg.

5

TIPS

TIL AT
INDRETTE SIG
SMUKT MED
BRUGT

F R A S M Å T B R Æ N D B A R T T I L

smukt brugbart

En mørk aften er Ulrik Feldskov Juul og Kasper Lægård i Auning for at hente et brugt bord, som passer perfekt til deres nye kontorfællesskab. Der er ikke nogen hjemme i huset, hvor de skal afhente bordet, så de har fået at vide, at de bare selv skal tage det og læsse det på traileren.

”Jeg tror, at vi har set ret skumle ud, for pludselig begynder naboen at tage billeder af os oppe fra sit vindue,” griner Ulrik og fortæller, at de har oplevet lidt af hvert i deres jagt på secondhand kontorinventar.

De er begge selvstændige i den kreative branche, og i begyndelsen af 2023 gik de sammen om at starte kontorfællesskabet Mere End Middel i det centrale Randers. I dag er arbejdspladsen indrettet med grønne planter, hyggehjørne og inspirerende mødelokaler – og huser 11 selvstændige, som

har deres gang på kontoret. Men da de overtog stedet, havde lokalerne stået rungende tomme i to år.

”Det nemmeste havde været bare at bestille noget nyt over nettet og få det leveret, men det havde ikke været det samme. Vi ville gerne gøre os umage med stedet,” forklarer Kasper.

Mere sjæl til arbejdspladsen

Makkerparret beslutter derfor at indrette efter et princip, som de kalder ’fra småt brændbart til smukt brugbart’, hvor så mange møbler som muligt skal være noget andre ikke længere kan bruge.

”Alt, hvad vi har på kontoret, er genbrug eller er blevet upcyclet af kasserede materialer... bortset fra en fladskærm og et par hvidevarer,” siger Ulrik og forklarer, at det kræver lidt tålmodighed at indrette på den måde:

”I lang tid brugte vi f.eks. en osthøvl som kagespartel, indtil vi fandt en brugt.”

Stort set alt i det kreative kontorfællesskab Mere end Middel er upcyclet eller genbrug. Lige fra gaflerne i skuffen til skillevæggen af glas ind til det store mødelokale. For selvom det kan være bøvlet at indrette en arbejdsplads med ting, som andre ikke længere skal bruge, så er det besværet værd.

Mange af tingene er købt eller fundet lokalt. F.eks. i genbrugsbutikker, hos virksomheder der har specialiseret sig i at upcycle ting eller folk i lokalområdet, som har haft noget til salg på en online genbrugsplatform. Nogle ting er også kommet fra venner og bekendte, der havde noget liggende, som de ikke skulle bruge mere.

”Vi kan godt lide alle de små historier, som tingene har. Det giver stedet mere sjæl og gør arbejdspladsen rarere at være på,” siger Kasper.

De små smukke historier

Små historier gemmer der sig da også masser af. F.eks. var et af de allerførste møbler, som kom ind på kontoret en af de gamle projektører fra Randers Stadion. Der er også flere af kontorets planter, som bor i en runddel af træ, der engang blev benyttet til tøj på et renseri.

Genbrugsmøblerne giver sjæl til det kreative kontorfællesskab, og i hyggekrogen kan man både tage en pause og vende noget vigtigt med en kontorfælle. Selv nogle af de store planter er genbrug og er overtaget fra andre, der ikke længere havde pladsen.

VERDENSMÅL 12.5
Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Kasper og Ulrik gør sig gode tanker om værdien af genbrug – og så har de flair for smuk og finurlig indretning.

”De to bogstaver derovre er nogle, vi fik fra den gamle hal i Odder,” siger Ulrik og peger over på et stort hvidt A og et stort hvidt D.

”Jeg ville bruge A’et som dørstopper på et tidspunkt – men det væltede og gik i stykker. Så nu har min kone repareret det med gulddim inspireret af den japanske teknik kintsugi, hvor man fremhæver fejl i stedet for at skjule dem.”

Selv skillevæggen, som adskiller kontorets store mødelokale fra rummet, hvor folk sidder og arbejder, har en historie:

”Den kommer fra en psykologpraksis i Aarhus, hvor det ikke duede, at man kunne kigge ind på dem, der var til samtale hos psykologen. Selvom den var lidt bøvlet at slæbe op på 3. sal, så synes vi, at den er så fed – og så er det jo sådan nogle små historier, der er med til at give kontoret sin hyggelige atmosfære.” ■

Ulrik står bag det store A, der efter en ustabil karriere som dørstopper blev fikset noget så kreativt af konen.

Det store mødelokales glasvægge blev fyret fra en anden arbejdsplads, men har nu fundet sig godt til rette hos Kasper og Ulrik. Stolene blev reddet kort før, de ville være endt som storskrald.

Et grafisk tryk skabt af nogle studerende gør den lækre lyserøde væg selskab sammen med en B&O-højtaler, som har fået længere liv med en reparation.

Hvorfor bygge med nyt bygge med brugt?

Med virksomheden Byg Brugt har Jens Winther gjort brugte byggematerialer til sin levevej. Ja, faktisk er han så begejstret for idéen om at bygge med brugt, at han selv har bygget virksomhedens store lagerhal af brugte materialer.

Når der rives bygninger ned eller renoveres, betyder det store mængder byggeaffald. Men ofte vil der være døre, vinduer og andre bygningsdele, som sagtens kan benyttes igen og ikke behøver blive til affald.

Lidt uden for Langå ligger virksomheden Byg Brugt, som har specialiseret sig i lige præcis det, nemlig at sørge for at byggematerialer kan blive brugt igen.

"Hvis materialerne er af god kvalitet, er det oplagt, at de får et længere liv. En egetræsdør fra et lokalt firma som JE-Træ kan jo bruges i mange, mange år," siger Jens Winther, der ejer virksomheden.

Golfklub, bibliotek og boligforening

Jens bliver ofte kontaktet af folk, der er i gang med et større renoverings- eller nedrivningsprojekt og står med nogle materialer, som de synes er lidt for gode til at smide ud. F.eks. har han hentet matterede vinduer fra det gamle bibliotek i Aarhus, opkøbt en masse skydedøre fra en golfklub, som hellere ville have en anden slags døre – og forleden overtog han en stor flot dør fra en bygning, der har fungeret som fattiggård i 1800-tallet, og som i dag er lejligheder. Materialerne kan også komme fra skoler, sygehuse eller boligforeninger, der skal renoveres.

"I stedet for at det ryger ud, køber vi det og sælger det videre til nogle, der står og mangler noget til et projekt, de er i gang med. F.eks. hvis de er ved at istandsætte deres hus eller sommerhus eller vil bygge et orangeri. Det er jo lidt min kæphest det her med, at jeg ikke synes, at man skal bruge en masse energi på at lave noget nyt, hvis noget brugt sagtens kan benyttes," siger han og tilføjer: "Der er selvfølgelig også materialer, som ikke kan bruges igen, og som vi ved, at vi ikke kan sælge videre, f.eks. hvis der er gået råd i det eller kvaliteten er for dårlig."

Selv hallen er bygget brugt

Mange af de byggematerialer, som Jens indkøber, står i en stor lagerhal på grunden i Langå. Men ligesom at alle materialerne inde i hallen har en fortid som en del af et andet byggeri, så har selve lagerhallen det også.

"Det var en maskinudlejningshal, som skulle rives ned inde i Randers. Så jeg købte den, pillede den ned, og så hjalp min datter med at samle den og bygge den op igen. Det var faktisk et ret hyggeligt projekt – og på den måde lærte hun også lidt om byggematerialer."

Udover Jens Winther, er hans kone Tine også en del af virksomheden – og så har de netop ansat en yngre mand i et fleksjob på 15 timer.

Vinduer og døre med en fortid står side om side i hallen, som Jens Winther selv har bygget af brugte materialer.

VERDENSMÅL 12.5
Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

når man kan

FLERE BYGGER BÆREDYGTIGT

Når vi bygger om eller til vælger 75 procent i større eller mindre grad at bruge bæredygtige byggematerialer. Det er mere end i 2023, hvor tallet var 67 procent. Bæredygtige byggematerialer bliver især brugt, når vi laver tilbygninger og havestuer. Markant færre benytter bæredygtige byggematerialer, når de får nye vinduer eller gulve.

KILDE: RAPPORTEN 'DANSKERNE I DET BYGGEDE MILJØ 2024', VIDENCENTRET BOLIVUS

"Vi har tit haft medarbejdere, som har haft svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet," siger Jens.

Det ligger til familien

Egentlig ligger det nok lidt til familien det der med at sælge brugte ting, forklarer Jens.

"Mine forældre havde en antikvitetsbutik, og de havde svært ved at forstå, da man begyndte at sælge møbler, der ikke kunne holde til en flytning eller blev grimme at se på efter nogle år. For de solgte jo selv møbler, som var 100 år gamle og stadig kunne bruges," siger han og peger på, at de gamle karlekammerskabe var af en kvalitet, hvor at når man flyttede, så flyttede man skabet med. "Det er jo den samme grundholdning, som mine forældre havde, som jeg også har: At hvis det, vi allerede har, kan bruges, hvorfor så producere noget nyt, der er dårligere?" ■

I regn og slud står pladsmanden Jacob klar til at guide dig godt igennem dit besøg på Asferg genbrugsplads. Han er der selvfølgelig også, når vejret er godt, men uanset hvilket lune vejrguderne er i, har han et par gode råd til dig, der har været i gang derhjemme. Hvis du har undret dig over, hvad der egentlig er hård plast, eller om du skal skille tingene ad, så er du nemlig ikke den eneste.

2

FREM MED VÆRKTØJET

Det betyder meget for genanvendelsen at få de forskellige materialer de rigtige steder hen. På eksempelvis et skrivebord er der ofte bordben af metal, som nemt kan skrues af og komme i metal-containeren. Hvis træpladen så også kommer i den rette container, så kan alt genanvendes. "Nogle gange er en hammer også et godt værktøj," fortæller Jacob og peger på et kakkelbord. Det er helt korrekt smidt i deponi-containeren, men hvis man lige bankede klinkerne af, ville begge dele kunne genanvendes som sanitet og træ.

EKSTRA-INFO OM ASBESTAFFALD

Fra 1. januar gælder der nye regler for nedtagning af asbest. Har du en plade eller to, der ikke smuldrer og skal skiftes, må du selv klare det. Er arbejdet lidt mere omfattende, skal nedtagningen foretages af en autoriseret virksomhed. Aflevering er som altid muligt for borgere i Randers Kommune på Randers Affaldsterminal, hvis asbestaffaldet er forsvarligt pakket ind, men tjek altid vores hjemmeside inden du går i gang, da reglerne kan være ændret, siden dette blev skrevet.

1

TRYK-HVAFFOR-NOGET?

Når du står med dit gamle plankeværk, kan det være en god idé lige at save et af brædderne over. I tværsnittet kan du se, om det er grønligt langs kanten under malingen. Hvis det er det, så er træet nok trykimprægneret og skal afleveres i container nr. 6. Det trykimprægnerede træ skal behandles under særlige forhold og må ikke blandes med almindeligt træ. Det er i øvrigt også en dårlig idé at bruge i brændeovnen derhjemme, da det kan udvikle giftige stoffer ved almindelig forbrænding.

3

ER DET IKKE BARE PLASTIK?

Det ligner alt sammen plastik, men der er nogle snydere imellem, som Jacob fremhæver: Kloakrør, tagrender og trapezplader er typisk lavet af hård PVC, og må derfor ikke komme i containeren til hård plast – det skal selvfølgelig i den til hård PVC, så det kan genanvendes. Vandslanger, badebassiner og gummistøvler indeholder som oftest blød PVC og kan hverken genanvendes eller udnyttes i forbrændingen, så det skal i deponi.

VERDENSMÅL 12.5
Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Hvad gør du, når noget går i stykker? I stedet for at smide det ud, kan du tage det med på Repair Café på Randers Bibliotek. Her sidder frivillige klar til at give dig en hjælpende hånd med reparationen.

102.034
TON

Så meget elektronikaffald smider danskerne ud om året.

KILDE: AFFALDSSTATISTIK 2021

De to frivillige reparatører Kaj Petersen og Jens Sølvstrøm kan fikse lidt af hvert – og så synes de, at det er både sjovt og meningsfuldt at være en del af Repair Caféen.

RIGTIG MEGET
KAN REPARERES

En oplader til en køkkenvægt er netop blevet indleveret i Repair Caféen på Randers Bibliotek.

To af caféens frivillige, Jens Sølvstrøm og Kaj Petersen, undersøger systematisk, hvorfor den ikke virker.

Imens hyggesnakker de med hinanden:

”Pas på! Der kommer blod,” joker Kaj, da de skiller opladeren ad.

De sidder ved caféens ’elektronikbord’, hvor man kan få hjælp til at reparere alt lige fra en brødrister til en støvsuger – eller som nu; en oplader der ikke virker.

Udover bordet til elektronik, er der også et bord med symaskiner og sygrej. Her man kan få assistance til ødelagte tekstiler, f.eks. fik en yngre

257 kg

ØDELAGTE TING

har Repair Caféen i Randers fikset eller fundet fejl på i løbet af et år. Det ved man, fordi alt, hvad der skal reparereres i caféen, bliver registreret og vejjet.

Helle Brun er på besøg i Repair Caféen for at få hjælp til at reparere en oplader til en køkkenvægt, som hun er meget glad for.

mand for nylig hjælp til at lære at stoppe strømper.

"Vi lever jo lidt i en køb og smid væk-kultur, men jeg synes, det er vigtigt, at vi prøver at reparere det, vi kan," siger Jens Sølvstrøm, der tidligere har arbejdet som svagstrømsingeniør.

"Da jeg hørte om Repair Caféen, tænkte jeg, at det lige var et sted for mig. Jeg har altid interesseret mig for elektronik – og hvis nogen i min familie har haft noget, der er gået i stykker, har jeg altid hjulpet."

Ofte lykkes det

Opladeren, som er ved at blive repareret ved elektronik-bordet, tilhører Helle Brun, og den plejer at give strøm til hendes køkkenvægt.

"Jeg er virkelig glad for min vægt, og jeg kan slet ikke undvære den, når jeg f.eks. laver store portioner rugbrød eller vaniljekranse til jul. Så jeg håber, at den kan ordnes," siger hun og forklarer, at det er første gang, hun er i caféen, da hun netop er flyttet til Randers.

Ofte lykkes det da også at få tingene til at virke igen, og det seneste år har caféen fået repareret eller fundet ud af, hvad fejlen er på omkring 200 ud af de 314 ting, som folk er kommet med. Det svarer til en succesrate på næsten 65 procent.

"Vi gør, hvad vi kan, for det er jo dejligt at se folk blive glade – og alternativet er

jo, at det ryger ud," siger Kaj Petersen og uddyber:

"Rigtig meget kan repareres, men selvfølgelig er der også ting, vi ikke kan få til at virke – eller hvor vi kan se, at det vil være bedre at få hjælp fra en fagperson. Det kan også være, at tingen ikke kan ordnes her og nu, da der er brug for en ny reservedel, f.eks. en diode."

Ingen skæv konkurrence

Det er vigtigt for Repair Caféen ikke at være konkurrenceforvridende. Det betyder, at hvis der er noget, som det vil være bedre, at en fagperson laver, så bliver folk henvist til dem. Det kan f.eks. være til en skrædder, hvis en kjole skal sys perfekt ind, eller en optiker, hvis der er noget med et par briller.

"De frivillige er gode til at vise folk videre – og så praktiserer vi meget hjælp til selvhjælp, dvs. at folk selv er med til at reparere det, som skal fikses. På den måde hjælper de frivillige også gæsterne i caféen med at få nogle flere kompetencer," siger Lena Koldsø, der er bibliotekar og har været med til at starte caféen op.

Hun fortæller, at interessen for at være en del af caféens hold af frivillige har været stor.

"Vi havde egentlig tænkt os kun at have åbent en enkelt dag om måneden – men der var så mange, der gerne ville være med, at vi besluttede at holde

3

I TOPPEN

Disse ting kommer folk med i caféen

1

Husholdningsapparater som f.eks. en brødrister eller en elkedel.

2

AV-udstyr som f.eks. en gammel pladespiller eller høretelefoner.

3

Tøj som f.eks. et par bukser der skal lægges op eller en trøje med et hul.

åbent to gange om måneden. Det er en virkelig god flok af frivillige, og det er altid hyggeligt at være med."

Tilbage ved elektronikbordet har de frivillige fundet ud af, at det formentlig er en bestemt reservedel, som mangler til opladeren. Kaj Petersen mener, at han har sådan en derhjemme – og de aftaler derfor med Helle Brun, at de skal ses næste gang caféen har åbent.

"Hvad skal I have for den?," siger hun.

"Du må da godt komme forbi med et par vaniljekranse, når køkkenvægten virker igen," siger Kaj med et grin. ■

13,4 kg

CO₂

er den samlede klimabesparelse, når du reparerer en lampe. Det svarer til 141 km i bil eller 599 timer foran fjernsynet.

KILDE: REPAIR CAFÉ DANMARK

Hvor?

Du kan læse om Repair Caféen og dens åbningstider på facebook siden 'Repair Café Randers'

“

Vi lever jo lidt i en køb og smid væk-kultur, men jeg synes, det er vigtigt, at vi prøver at reparere det, vi kan.

JENS SØLVSTRØM,
TIDLIGERE SVAGSTRØMSINGENIØR

TAK
TIL ALLE JER
ILDSJÆLE

VERDENSMÅL 12.5

Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

IGENBRUG

GIVER TING ET LÆNGERE LIV

Lamper, legetøj, autostole og andre ting, der ellers ville være blevet smidt ud, får nye ejere i Langå IgenBrug – og så går pengene fra salget til et godt formål.

Lamper, legetøj, autostole og andre ting, der ellers ville være blevet smidt ud, får nye ejere i Langå IgenBrug – og så går pengene fra salget til et godt formål.

Der er gang i den, når de frivillige i Langå IgenBrug første lørdag i måneden sælger alverdens brugte ting, f.eks. til hus, have og fritid. Tingene er nogle, som folk kommer forbi genbrugspladsen i Langå med, og der er masser af dem. Faktisk er der flere, end de frivillige kan nå at sælge – også selvom der er mange besøgende.

”Vi har især mange gode ting til børnefamilier, som vi ikke kan komme af med; næsten nye autostole, pusleborde og legetøj i rigtig god stand,” siger Ernst Eriksen, der er frivillig i Langå IgenBrug.

Ikke Gretha Thunberg, men...

Langå IgenBrug er et samarbejde mellem Lion's Club Langå og Langå

Genbrugsplads. Mere konkret foregår samarbejdet sådan, at genbrugspladsen tager imod brugte genstande i det daglige og stiller den bygning til rådighed, som tingene opbevares i.

Flere gange om ugen kommer de frivillige fra Lion's Club Langå for at gennemgå det, som er indleveret, og når der er salgsdag, står de for det praktiske.

”Når vi går og sorterer i det, som folk ikke skal bruge længere, så giver det et indblik i vores forbrugssamfund – og det er jo voldsomt at se, hvad vi smider ud. Der er også helt nye varer, som stadig er i emballage,” siger Ernst og forklarer, at det har givet stof til eftertanke at se forbruget fra første række.

”Vi er bestemt ikke Gretha Thunbergs generation, men vi er blevet mere reflekterede over vores eget forbrug og bevidste om, at vi bør købe ting af bedre kvalitet og beholde dem længere.”

Gør det for at hjælpe

Pengene fra de ting, der bliver solgt, går til forskellige gode formål, primært i lokalområdet. F.eks. er de blevet givet til sportsforeninger, julehjælp og til at de ældre på et plejehjem kunne komme på tur.

”Det er hyggeligt og inspirerende at være en del af – men vi gør det jo for at hjælpe, og hvert år deler vi cirka 200.000 kr. ud fra Langå IgenBrug til humanitære, sociale og kulturelle organisationer.” ■

VERDENSMÅL 4
Alle skal sikres lige adgang til kvalitetsuddannelse og alle muligheder for livslang læring skal fremmes.

BIBLIOTEKET ANBEFALER

5 gode bøger

En kop med noget varmt, en lænestol og en god bog. Lyder det ikke perfekt? Du kan få inspiration til læsningen med disse 5 bøger, som er anbefalet af bibliotekarerne på Randers Bibliotek. Bøgerne sætter på hver deres måde spot på emner som klima, miljø og natur.

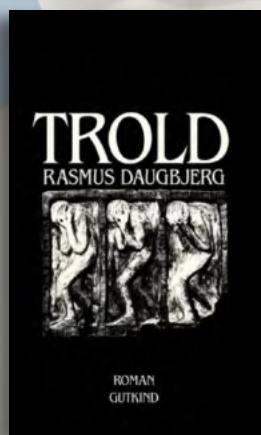
Har du tænkt over, at det faktisk er ret bæredygtigt at tage på biblioteket?

KREATIVE REDESIGN AF DINE LOPPEFUND

af Lene Nissen

Håndgribelig inspiration til kreative op-cyclingprojekter, som kan give ting længere levetid, f.eks. kan du få tips til sjove og personlige urtepotter eller til at lave et fedt bord ud af en skabslåge. Bogen kan inspirere til at se dine genbrugsfund og det, du har i gemmerne, med nye øjne.

TROLD

af Rasmus Daugbjerg

I skoven beskyttet af træer bor en trold. Uden for skovbrynet ligger menneskebyen, som gør naturen fortræd. Det gør trolden vred, og hun beslutter sig for at straffe menneskene. Romanen foregår i et fiktivt midlaldersamfund og er et slags eksperimenterende eventyr for voksne, der handler om menneskets forbindelse til naturen.

28 DAGE TIL GRØNNERE HVERDAGSVANER

af Jane Ibsen Piper

Vil du gerne leve mere bæredygtigt, men synes du, at det er hundesvært at komme i gang? Heldigvis er gode råd ikke dyre, når det kommer til bæredygtighed. I Jane Ibsen Pipers bog bliver du som læser guidet igennem 28 daglige udfordringer, der kan hjælpe dig på vej mod nye vaner, som ovenikøbet er gode for din pengepung.

KLUNSERNE PÅ SKRALDØEN

af Sally Gardner og Lydia Corry

Biologen Inti skal rewilde en del af Skotland ved at udsætte 14 ulve i naturen. Projektet er mildest talt ikke populært i det lille lokalsamfund, og samtidig kæmper Inti selv med sin tvillingesøsters traume. Dejlig roman om kærlighed til naturen, menneskers voldsomhed og sammenholdet i en lille by. Kan læses af spændingslæsere og dem, der ønsker en gripende naturskildring.

PÅ HAVET

af Theresia Enzenberger

Midt i Østersøen bor pigen Yada på den menneskeskabte ø Seestatt. Øen er skabt af hendes far, som et tilflugtssted fra en verden i kaos. Men hvad er der egentlig sket ude i verden? En skønlitterær science fiction-roman, der giver stof til eftertanke.

DET BOBLER AF LIV I

NO 17

Kalenderen i No.17 er fyldt med tilbud og muligheder, hvad enten det drejer sig om at skære ned på tøjforbruget og bekæmpe madspild. Eller om at fordybe sig i håndens arbejde og genopdage betydningen af at have materialer mellem hænderne og skabe vores egne ting.

Har du været forbi No. 17? Der er åbent for alle, og mellem hylderne med eksempler på lokalt og mere bæredygtigt producerede varer og hyggesnak, vokser initiativerne i takt med at klimaplaner bliver omsat til noget, vi alle kan være med til i hverdagen.

**Husk,
at No. 17 også er
dit hus!**

Så hvis du synes, der mangler et tilbud eller en mulighed for at gøre en forskel i hverdagen, så kig ned og sæt din idé i søen.

**Godt
for
tøjskabet**

Festtøj, legetøj og børnetøj. Sko, spil, bøger og små møbler. Der kommer meget godt ind i Genskabet – hele byens byttebiks, hvor alle kan aflevere og tage, hvad de har brug for. Hver uge skifter 100 kg. tøj ejere og brugte spil og dimser skaber glæde endnu en gang i stedet for at lande i skraldespanden. Det giver dig ikke bare ting med en historie, det sparer også vores verden for det ressourceforbrug, der ligger i at producere nyt – hvis du husker at droppe nyindkøb, når du nu fandt noget brugt i stedet.

VERDENSMÅL 17
Styrk det globale partnerskab for bæredygtig udvikling og øg midlerne til at nå målene.

Hvis du holder øje med kalenderen i No. 17, kan du være heldig at få en plads, når Mia Dyring-Olsen hver torsdag inviterer til "Skovbad" i Fladbro Skov. At skovbade er en gammel japansk tradition, der bringer os tættere på naturen, og så kan det gavne bl.a. blodtryk, søvn, immunforsvar, koncentrationsevne og forebygge stress og tankemylder. Den dag i dag bliver "natur" i form af skovbade doneret på recept i Japan. Og trods navnet handler det ikke om at bade, men helt simpelt om at slappe af i skovbunden med liggeunderlag og tæppe. Der er nyt tema hver gang, hvor fællesskabet og inspiration til at træffe klimavenlige valg i hverdagen er i fokus. Som noget nyt vil Mia invitere lokale ildsjæle ud og fortælle om emner indenfor bæredygtighed, klima, natur og kultur.

Godt
for din mentale
sundhed

Vil du tages med på en rundtur i FN's Verdensmål, hvor der er fokus på lokale eksperter og fingerpegning er bandlyst? Så er podcasten med Frea og Josefine lige noget for dig. Sammen med gæsterne skaber de to værter et trygt rum til at stille alle de spørgsmål, der rejser sig, når man gerne vil gøre det u håndgribelige bæredygtighedsbegreb mere håndgribeligt. Vil du kickstarte dine bæredygtige handlinger med at lytte, så er det her, du skal starte. Du finder podcasten på Spotify ved at søge på "No. 17."

Fødekedden er en nystartet forening, der holder til i No. 17. Her hjælper frivillige madspildsaktivister "overskuddet på vej" ved at hente overskudsvarer i supermarkederne, som de ellers ville være nødt til at kassere. Overskudsmanden bliver givet videre til familier og mennesker, der mangler mad, i håb om at det kan give dem lidt mere overskud i hverdagen. Når der er delt ud til dem, der mangler, stilles resten af overskuddet i køleskabet i No. 17, så alle andre også kan få en smule "overskud" med sig hjem. Du kan følge med og støtte initiativet på Fødekeddens Facebook-side.

Godt
for
ørerne

Godt
for
køleskabet

Legepladsen, beplantningen og mange af de andre tiltag på plænen er blevet til med tilskud fra Nordea fonden.

Leg med en guldsmed og en odder
 Hvis du er en lille størrelse, vil du uden tvivl blive draget mod legepladsen. Her kan du rutsje på en nysgerrig odder og klatre på en gigantisk grøn kølleguldsmed – og i skyggen fra de store træer, kan du springe, hoppe og kravle på tarzanbanen. Legepladsen er også et oplagt udflugtsmål for dagplejere og daginstitutioner, bl.a. er der en fiskerutsjebane og gynger, der passer til de allermindste.

Madpakkehus med grønt på toppen
 I madpakkehuset kan du nyde din medbragte mad i ly for regnen og i skygge for solen. Husets tag er et såkaldt sedum-tag, dvs. et grønt tag beplantet med græs og stenerter. Du kan også fylde din drikkedunk ved husets vandpost – f.eks. før eller efter du skal på tur med løbe- eller gåklubben ud i engene.

HAR DU BESØGT DEN NYE JUSTESEENS PLÆNE?

På den 'nye' Justesens plæne er der plads til både mennesker og natur. Plænen er et oplagt udflugtsmål med en madpakke og et par børn under armen, eller som mødested inden en tur ud i terrænet omkring Gudenåen. Her kan du læse, om noget af alt det nye der er sket.

Bænke og cykelstativer er genbrug

Selvom der er dukket meget nyt op på plænen, er der også ting, som du måske vil kunne genkende fra den 'gamle' Justesens plæne. Bl.a. er både bænke og cykelstativer de samme som tidligere. De er bare blevet flyttet lidt – og så har cykelstativerne været forbi en smed for at blive frisket op.

VERDENSMÅL 13
Vi skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser.

Psst...

Læs de lækre madpakke-tips på næste side, så du er klar til en picnic på plænen.

Hvorfor er plænen egentlig blevet lavet om?

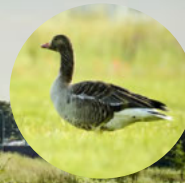
Ændringerne ved Justesens plæne er en del af byudviklingsprojektet Flodbyen. Samtidig indgår plænen i 1. etape af klimabåndet, som skal beskytte byen mod stormflod og højere vandstande.

Sig hej til åen ved den lille bro

Den lille træbro ved Gudenåens bred gør det muligt at dykke gummistøvlerne i vandkanten. Helt uden at du skal være bange for at blive skyllet væk af den stærke strøm i Gudenåen. Du kan også fiske fra broen.

Mellem stauder og vilde planter

Kællingetand, knopurt og andre hjemmehørende planter er en del af den beplantning, som du møder på plænen. Men samtidig med de 'vilde' planter, vil du også møde store blomstrende stauedebede med farver, der varierer hen over året.

Plads til alle på plænen

På plænen er der handicap-toilet, og i madpakkehuset er borde og bænke designet, så du kan spise der, hvis du bruger en kørestol. Ovre på legepladsen er karussellen og trampolinen også lavet, så du kan bruge dem med kørestol – og samtidig er underlaget af faldgummi i stedet for sand, så hjulene ikke sidder fast.

Gå en tur på diget

Fra Den Blå Bro til Randers Bro løber et 1,5 m højt dige, der skal være med til at beskytte midtbyen mod oversvømmelser. På toppen af diget er en sti, hvorfra du f.eks. kan komme videre ud til Storkeengen. Diget er i øvrigt også med til at dæmpe støjen fra de omkringliggende veje.

Bliv klogere på dyr og planter

Ved du, hvorfor insekter kan lide solvarme sten? Og hvem der er 'græssets skræk'? Det og meget andet kan du blive klogere på, når du går tur på plænen. Små skilte med illustrationer fortæller nemlig fascinerende historier om nogle af de dyr og planter, der lever omkring Gudenåen. Skiltene er illustreret af Michael Kirk Jespersen og er sat op af Randers Naturcenter.

Picnickurven

FÅ INSPIRATION TIL TURMADPAKKEN

Uden mad og drikke, duer helten ikke – og når du skal på tur langs Gudenåen eller vil besøge Justesens plæne, skal du da have en lækker picnickurv med.

Pssst...

Her kan du bruge resterne fra køleskabet eller give den gas med smagfulde og klimavenlige bælgfrugter.

SALAT MED CRUNCHY TOPPING

Har du bønner, gulerødder, spinat eller andre grøntsager liggende, som snart skal spises? Så brug dem til en sprød salat. I en separat beholder kan du have topping som ristede solsikkekerener eller brødcrou-toner. Croutonerne kan nemt laves ud af brød fra brødskuffen – bare put det en tur i ovnen med et let drys salt. I en anden beholder kan du have dressingen, som du f.eks. kan lave af olie, eddike, honning og citron.

SMAGFULD SANDWICH MED KIKÆRTER

Har du overvejet, at kikærter er en super lækker ingrediens i en rørt salat til din sandwich eller bolle? Bland kikærter med creme fraiche, mayonnaise, sennep og et rødt eller hvidt løg. Smag til med salt og peber og et skvæt citronsaft, hvis du har det. Friske krydderurter og sprøde gulerodsstrimler til at lægge i sandwichen, skader heller ikke.

PIFT DIN DRIKKEDUNK OP

Mynte, agurkeskiver, lime eller en kvist rosmarin er alt sammen ingredienser, som kan give vandet i din drikkedunk et ekstra pift lækkerhed.

OG...

så er det jo også en del af verdensmål 12.3, at det globale madspild skal halveres.

SMÅ RUNDE PIZZASNEGLE

Pizzasnegle er perfekte til en hurtig haps på turen – og så kan de fryses, så du kan gemme dem, du ikke spiser. Kig i køkkenskabene og få inspiration til fyldet, f.eks. pålægsrester, krydderier og peberfrugt. Det er også oplagt at bruge den sidste rest ost, før der kommer mug på.

VERDENSMÅL 15.5
Tab af biodiversitet
skal bekæmpes
og udryddelse af
truede arter skal
forhindres.

UD PÅ EVENTYR

Gudenåen er rig på oplevelser. Både hvis du vil vandre tørskoet på land, og hvis du vil ud på det strømmende vand. Her får du tips til noget af alt det, du kan opleve ved Danmarks længste vandløb. Til lands, til vands og i luften.

TIL LANDS...

Snør de gode sko eller find jernhesten frem. Der er masser af smukke vandre- og cykelruter i terrænet langs Gudenåen. Tag f.eks. på tur til Langå, oplev Vorup Enge eller besøg Gudenåparken. Hvis du har børn med i Gudenåparken, er det oplagt at smutte forbi Randers Naturcenter, hvor I kan lave bål, møde dyr som geder og kaminer og prøve en krible-krable-boks. Skal der lidt flere kilometer i benene, kan du trave eller cykle hele vejen fra Randers til Silkeborg. Og hvis du er til en nat i det fri, kan du pakke soveposen og overnatte i en af shelterne. Find tips til shelterpladser og gåture på randers.dk/oplev/besoeg-naturen. På cykelby.randers.dk/cykelruter kan du finde gode cykelruter.

TIL VANDS...

Man kan nemt få følelsen af at være en opdagelsesrejsende på tur, når man flyder ned ad Gudenåen gennem smalle, snoede, jungleagtige strækninger, sivskove og et eventyrligt floddelta. Måske der endda kommer en nysgerrig odder forbi. Hvis du vil ud på 'ekspedition' kan du f.eks. leje en kano eller en kajak fra et af udlejningsstederne eller melde dig ind i en af de lokale ro- eller sejlkubber. Du kan også skue ud over vandet fra en af de mange broer, f.eks. solnedgangsbroen ved det nye klimatilpasningsområde Storkeengen. Eller kaste fiskesnøren ud – ganske gratis – ved en af de syv fiskebroer, som ligger mellem Randers Naturcenter og Fladbro.

OG I LUFTEN

Isflugl, blåmejsler, jernspurv og vandstær. Der er mange fascinerende flyvere omkring Gudenåen, og det er en god idé at tage kikkerten med, når du er afsted på tur. Hvis du vil have ekstra gode muligheder for at se det rige fugleliv, bør du besøge et af de tre fugletårne ved Vorup Enge og Randers Naturcenter. I tårnene kan du læse om nogle af de fugle, du kan være heldig at spotte og så får du en fantastisk udsigt ud over naturområdet – i fugleperspektiv.

Tip til naturleg!

Hvis du har børnene med på tur, kan I sammen finde blade i sjove former, som I kan presse og samle i jeres helt eget herbarium, når I kommer hjem.

Tag en pause...

f.eks. ved Justesens plæne, hvor du kan fylde drikkedunken ved vandposten.

Hey...

hvis du fylder hele pladen ud, er du en ægte naturnørd

NATUR BANKO

Tag bankopladen med på tur, og se hvor mange dyr, planter og naturting, du kan finde. Sæt kryds, hver gang du spotter en af tingene på pladen.

Tip!

Hvis I er flere på tur, kan I se, hvem der først spotter en fjer, en bi eller en af de andre ting.

Scan koden...

og print flere plader, så der er til hele familien eller dine venner.

DEN SJÆLDNE SOMMERFUGL

I LÆSTEN BAKKER

VERDENSMÅL 15.5
Tab af biodiversitet skal bekæmpes og udryddelse af truede arter skal forhindres.

Det var et vildt øjeblik, da biologen Andreas mødte den sjældne markperlemorsommerfugl i Læsten bakker. Sommerfuglen, som er rødlistet, er ikke tidligere registreret i området.

Da en stor orange sommerfugl kommer flyvende, er Andreas næsten sikker; det må være en markperlemorsommerfugl.

"Jeg blev bare virkelig glad, da jeg så den," forklarer Andreas Bennetsen Boe, der er biolog hos Naturrådgiverne Eskildsen og Buur.

Han er ved at tælle sommerfugle i det fredede naturområde Læsten Bakker, og med et særligt sommerfuglenet får han forsigtigt indfanget den. Til sin glæde opdager han, at den er god nok: Det er den rødlistede markperlemorsommerfugl.

Vidste du, at ...

der også bor andre sjældne typer i Læsten Bakker... f.eks. den trehornede skarnbasse, den nordlige fagledderkop og den brunlige perlemorsommerfugl. Men også mange andre sjældne arter, som har brug for, at vi passer godt på dem.

"Det er jo fedt at møde en sommerfugleart, som ikke er registreret i området før, og som vi ikke har så mange af i Danmark. Det giver lidt en fornemmelse af, at noget går den rigtige vej."

Naturpleje der virker

I Læsten Bakker er der da også blevet taget en række initiativer for at skabe flere levesteder for bl.a. sommerfugle. I det kuperede landskab er naturplejen ændret til, at der nu er en stor sammenhængende hegning, hvor der går et mindre antal kvæg og græsser året rundt. Det sikrer en mere værdifuld natur, bl.a. fordi de vilde blomster får bedre mulighed for at blomstre om sommeren, hvilket sommerfugle og andre insekter kan nyde godt af.

Måske er den bare på besøg

Det bliver dog spændende, om sommerfuglen er kommet for at blive. Den er nemlig en virkelig god flyer – og nogle gange bliver den set langt fra det område, hvor den normalt holder til. Så måske er den bare en strejfer, der er slået et smut forbi.

"Det får vi at se de næste gange, vi skal tælle sommerfugle."

Læsten Bakker er et af flere områder i Randers Kommune, hvor kommunen har styrket indsatsen med målrettet naturforvaltning. Indsatsen foregår i tæt samarbejde med Den Danske Naturfond, som ejer Læsten Bakker. ■

Et pengeskab og en kofanger er nogle af de mest overraskende ting, som Randers roklub har fundet i Gudenåen. Blandt de mere hyppige er øldåser og flamingokasser. Roklubben samler skraldet op, når de ser det – og opfordrer andre til at gøre det samme.

NEJ

SKRALD HØRER IKKE TIL I NATUREN

En smuk og diset morgen bryder to robåde Gudenåens blanke overflade.

”Der ligger en flamingokasse og flyder,” lyder det fra en af bådene, hvorefter den styrer ind mod sivene, og en af roerne får fat i kassen og trukket den ombord.

Randers roklub er ude på en af deres ugentlig roture, og som sædvanlig, når de ser noget skrald, så samler de det op.

”Vi synes jo, at det er træls at se på og synd for vores fælles natur,” fortæller Vibeke Christensen, der er medlem af roklubben.

Skrald overalt

For roklubben giver det mening at gøre, hvad de kan for at holde området om-

kring Gudenåen rent. Bl.a. deltager de i affaldsindsamlingen ’Ren Natur’ – og når Danmarks Naturfredningsforening i samarbejde med Ren Randers (Randers Kommune) afholder affaldsindsamlingsuge, er roklubben også med.

”Der går lidt sport i at få samlet så meget som muligt, når vi er med til affaldsindsamlingerne – og hvis vi alle sammen hjælper lidt til, så bliver det jo rarere at være her.”

I foråret var roklubben ude for at samle affald ind i forbindelse med affaldsindsamlingsugen, og selvom de ikke bevægede sig mere end 500 meter væk fra klubhuset, fik de samlet 9 store sække med skrald og en masse flamingokasser og plastikdunke.

Hvad sviner vi med i Randers?

62 %

af de indsamlede stykker affald er skod fra cigaretter.

19 %

er småt affald, f.eks. tyggegummi, papir, kapsler og snusposer.

19 %

er større affald, f.eks. flasker, dåser, plastikposer og emballage fra fastfood.

KILDE: HOLD DANMARK RENTS
AFFALDSANALYSE 2024 OG
RANDERS KOMMUNE

VERDENSMÅL 14.2

Hav- og kystnære økosystemer skal beskyttes og forvaltes bæredygtigt.

”Jeg var ude på en rute, hvor vi roede ind i sivene for at samle sammen – og vi fandt alt muligt; sko, flasker og plastspande. Til sidst kunne jeg næsten ikke sidde i robåden. Der lå skrald overalt – både ved mine fødder og ude i siden,” fortæller Bettina Staun, der også er medlem af roklubben.

Et pengeskab og en kofanger

Noget af det mest typiske, som roklubben finder flydende i Gudenåen er ting som øldåser og flamingo. Inde på land ligger der tit poser fra fastfoodkæder, cigaretskod og snusposer og flyder.

”Et af de mest overraskende fund var nok, da vi fandt et køleskab, men vi har også fundet kontorstole og en kofanger fra en bil,” siger Vibeke Christensen og tilføjer: ”Det var også ret overraskende, da vi fandt et helt pengeskab... dog uden penge i.”

Hun peger på, at det er forskelligt, hvorfor affaldet ligger og flyder.

”Nogle gange er det bare noget, som er blevet tabt eller fløjet væk, men andre gange glemmer folk at tænke sig om. F.eks. er der tit pizzabakker og øldåser nede omkring vores klubhus,” siger Vibeke og fortæller, at hun sagtens kan forstå, at folk har lyst til at sidde nede ved vandet og spise pizza.

”Men det altså en god idé at rydde op efter sig selv.”

Ude på Gudenåen i robåden er der endnu engang skraldefangst. Det er en plastikpose, som ligger og flyder rundt i vandet.

”Kan du få fat i den?” lyder det.

”Ja, her kommer den. Godt set,” svares der, imens posen hives op i båden, så den kan ryge i en skraldespand på land. ■

Vil du give et **EKSTRA "SNAP"** med at holde Randers ren?

Så kan du låne Ren Randers' affaldssnappere på biblioteket. Hvis I er en forening eller en arbejdsplads, der vil gøre en fælles indsats en dag, men mangler udstyret, kan I kontakte Ren Randers på kommunikation@randers.dk.

Ren Randers er i øvrigt et projekt i kommunen, der har til formål at skabe et renere Randers både i vandet, byen og naturen.

HVILKEN SKRALDETYPE ER DU?

MOTTO:
HOV, ER DET ET
STYKKE AFFALD?
DET SKAL DA
I SKRALDE-
SPANDEN

DEN VELOPDRAGNE

Du smider ikke affald, men hvis det alligevel sker, at du f.eks. kommer til at tabe noget, synes du, at det er vildt pinligt. Du skynder dig at samle det op igen og sørger for, at det kommer i en skraldespand – allerhelst en med sortering. Hvis din Bilka-kvittering flyver op af indkøbspøsen, vil man kunne se dig jagte den hen over parkeringspladsen.

DEN FLOVE

Du synes grundlæggende ikke, at man bør smide affald. Du ved jo godt, at det ikke er i orden, skader naturen og er ulækkert at kigge på. Meeen hvis du er alene, eller der ikke lige er nogen, som kigger, kan du godt "komme til" at gøre det alligevel. F.eks. lige smide et skod eller en snuspose i smug.

MOTTO:
HVIS INGEN
SÅ DET, SÅ
SKETE DET
IKKE

MOTTO:
DET SVINERI
ER DE ANDRES
SKYLD!

BEBREJDEREN

Når skraldespanden er fuld, så må skraldet jo ligge på jorden i stedet. For hvis der virkelig skal være rent, burde nogen (andre end dig) jo se at få tømt den skraldespand, f.eks. kommunen eller butikken. Det er i hvert fald ikke dit ansvar at tage affaldet med til en anden skraldespand.

3

GODE GRUNDE

til, at du ikke
skal smide affald
i naturen

1

Miljøet kan
blive forurenet,
da skrald kan
indeholde giftige
stoffer eller tung-
metaller.

VERDENSMÅL 12.5
Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Er du den dovne, den flove – eller måske skjuleren? Selvom mange mener, det er forkert at smide skrald i byens gader og i den grønne natur, så er det desværre ikke os alle, der er lige gode til at rydde op. Måske kan du genkende dig selv og din egen adfærd i en eller flere af de 6 typer?

ILLUSTRATIONER: SIRA STAMPE

**MOTTO:
DET ER DA
LIGEGYLDIGT**

DEN SELVRETFÆRDIGE

Du undskylder dig med, at der jo er nogen, som er ansat til at rydde affaldet op, f.eks. efter en festival eller et andet arrangement. En anden klassisk undskyldning kan være, at de andre også smider affald, så det nytter alligevel ikke noget, at du smider dit i skraldespanden.

**MOTTO:
DER ER JO
ALLIGEVEL
NOGEN, SOM ER
HYRET TIL
DET**

DEN LIGEGLADE

At affald skal en tur i skraldespanden er ikke noget, du bekymrer dig om. Overhovedet. Du bliver heller ikke bare en lille smule pinligt berørt, hvis nogen ser dig smide papiret fra dit tyggegummi eller opdager, at du efterlader din pizzabakke i parken. You don't care.

**MOTTO:
UDE AF ØJE,
UDE AF
SIND**

SKJULEREN

Skod, øldåser, slikposer eller fastfood-affald ryger en tur ud ad bilvinduet – for så er der jo ingen, der opdager det. Du vil gerne skjule et forbrug eller misbrug, som du er utilpas med, og prøver derfor på at fjerne 'beviserne' for dig selv eller andre.

2

Dyrelivet kan tage skade. Fugle kan komme til at sluge plastik, og større dyr som ræve og harer kan skære sig på dåser. Mindre dyr kan forvilde sig ind i flasker og have svært ved at komme ud igen.

3

Egentlig behøver der vel ikke være en tredje god grund? Men ja, det ser altså ulækkert ud.

Hvad gør frisørerne med stanniolen fra din hårfarvning?

75 %

Cirka så meget af det aluminium, der er udvundet igennem tiden, er stadig i omløb.

Når der farves hår og laves highlights i frisørsalonerne, bliver det gjort med hjælp fra en masse flade stykker stanniol, der sættes fast i håret. Stanniol, eller aluminium som metal hedder, er et værdifuldt materiale med mange kvaliteter, som er nemt at genbruge. Så længe det sorteres rigtigt. Og her kan man

nemt komme i tvivl – for er det farligt affald, fordi der er kemirester på? Eller skal det ud med restaffaldet?

I frisørsalonen Hårologen i Randers centrum er de dog ikke i tvivl:

”Når stanniolen er færdig med at sidde i kundens hår, lægger vi det i vores kasse til metal og glas, så det kan blive sorteret som metallaftald. Hvis det bare ryger ud med re-

VERDENSMÅL 12.5
Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Mange af os har prøvet at sidde i frisørstolen indpakket i stanniol som en større grillkylling for at få farvet hår. Besøgene i frisørstolen bliver dog hurtigt til store mængder stanniol-affald. Derfor er det vigtigt for både frisøruddannelsen på Tradium og Gitte Fodgaard, der har en frisørsalon i Randers, at stanniolen bliver sorteret, så den kan genanvendes.

5

KNITRENDE

Derfor er aluminium så godt et produkt

1

Det er nemt at genbruge.

2

Det rustner ikke som jern, når det er udsat for vind og vejr.

3

Det reflekterer 98 % af infrarød stråling og 92 % af lys.

4

Det kan blokere alle bakterier, fugt, luft og det meste lys, hvilket gør det meget populært i fødevarer- og medicinalindustrien.

5

Aluminium fordeler kollisionens energi meget bedre end andre metaller. Så for at øge sikkerheden, kommer der også mere og mere aluminium i vores biler.

staffaldet, kan det jo ikke bruges igen – og det er der jo ingen der får glæde af,” siger indehaver Gitte Fodgaard.

Hun forklarer, at der er stor forskel på, hvor meget stanniol de bruger i salonen. Inden jul og ferier er der f.eks. særligt mange, som gerne vil ændre farven på de lange lokker.

”Men uanset om der er lidt eller meget stanniol, så sorterer vi det. Vi synes, det er vigtigt, at stanniolen bliver genanvendt, og så vil vi gerne passe på miljøet.”

Frisørelærerne lærer at sortere stanniol

På verdensmålsskolen Tradium går de også meget op i at få sorteret korrekt. Faktisk sorterede skolens frisøruddannelse allerede i forskellige fraktioner lang tid inden, alle vi andre begyndte på det. Derfor har de længe gerne ville sortere stanniol, fortæller Susanne Thaisen, der underviser på frisøruddannelsen.

”Vi havde fået at vide, at vi ikke kunne sortere stanniolen på grund blegemidlet og farven, der sad på papiret. Men nu ved vi, at det ikke er at betragte som farligt affald, når det er tørret ind. Så i dag sorterer vi stanniolen som metal, i stedet for at det blive smidt ud og brændt.”

Og det er vigtigt, for mængderne af stanniol kan hurtigt blive store.

”Der bliver virkelig brugt meget stanniol rundt omkring. Det bliver jo brugt i alle saloner, og hvis vi kan genanvende det, er der en stor miljøbesparelse at hente,” siger hun og uddyber:

”Som skole vil vi gerne gøre en forskel. Hvis vi lærer eleverne nogle gode vaner, så tager de dem med videre i arbejdslivet.” ■

HVIS STANNIOLEN

RYGER I RESTAFFALDET...

Så sendes det usorteret til forbrænding – og det er en rigtig dårlig historie.

Udover at det er noget skidt for miljøet, så kan det ødelægge de ovne, der brænder restaffaldet. Slaggerne sætter sig fast i ovnene og ødelægger teknikken. Det betyder driftsstop og reparationer.

Alt sammen dårligt for økonomien – også din – for frasorteret aluminium kan sælges, mens det at få brændt restaffaldet er en udgift. Begge dele påvirker vores affaldsgebyrer.

1826

var året hvor den danske kemiker Hans Christian Ørsted, første gang udvandt aluminium fra Alum.

Aluminium var det fineste af det fine, og Napoleon III dækkede op med tallerkener og bestik af aluminium til sine fornemmeste gæster. De mindre fine måtte nøjes med guld.

VERDENSMÅL 12.5

Affaldsgenerering skal væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Regnbuen er skabt ud af hård plast i alverdens farver. Regnbuen kan ses på Randers Genbrugsplads.

Kunstværket 'Eftermæle fra en randrusianer' repræsenterer, hvad en gennemsnitlig borger i Randers producerer af affald i løbet af et år. I 2023 smed randrusianerne 763 kg ud pr. borger.

Gavepapir blev til en papskov af træer og fantasidyr.

AFFALDSKUNST

Sammen med børn og unge fra Randers Kommune skaber Anni Holm kunst af uønskede materialer. Måske er du stødt på nogle af de tankevækkende værker rundt om i bybilledet eller på Randers Kunstmuseum?

Container 32 på Randers Genbrugsplads er et sted, hvor kunstneren Anni Holm har brugt rigtig meget tid. Containeren indeholder hård plast fra de randrusianske hjem, og så har den leveret materialer til flere af de kunstværker, som Anni står bag.

"Det er interessant at beskæftige sig med ting, som folk ikke kan se noget potentiale i, men som jo i virkeligheden er en ressource, der kan laves om til noget værdifuldt," forklarer Anni Holm.

Blandt andet er bobslæder, engangsurtepotter, plastiklegetøj m.m. blevet til en gigantisk farverig regnbue, og kasserede hvide havestole blev under Randers Festuge til store mandalaer.

Gode input fra børn og unge

Men det er ikke kun Anni Holm, der står bag værkerne af de kasserede materialer. Lokale børn og unge fra folkeskoler, FGU Østjylland og Randers Kunstmuseums billedskole har

også været med til at skabe kunstværkerne.

"Du får mange input, når du arbejder med børn og unge. På den måde er det jo heller ikke kun mine værker. De tilhører alle, der har været med til at skabe dem."

Anni oplever, at kunsten er med til at skabe noget eftertænksomhed om, hvordan vi bruger vores ressourcer.

"F.eks. lavede vi en skov med fantasidyr af brugt gavepapir og affaldspap, som åbnede op for nogle gode snakke om, hvordan vi kan pakke gaver ind i noget, der kan bruges igen."

Et unikt samarbejde

Kunstværkerne er en del af projektet Saneliggørelse af henkastethed, som er et samarbejde mellem Randers Kunstmuseum, FGU Østjylland og Affald & Genbrug (Randers Kommune) og Anni selv. Projektet er støttet af Statens Kunstfond og har til formål at bruge kunst til at sætte fokus på vores forbrugskultur og affaldsproduktion. ■

GODE adgangsførhold

Beholderne skal stå side om side, så skraldemanden kan komme til at tømme uden at flytte andre beholdere.

Ved stigninger større end 1:10 skal der anlægges trin til at gå på og dobbeltrapper til at køre på. Se pjecen "Hjælp din skraldemand" på affald.randers.dk/hvor for yderligere information.

Låger og døre skal kunne fastholdes i åben stilling.

Hele adgangsvejen skal have et fast og jævnt underlag af fliser, asfalt eller lignende.

Adgangsvejen skal være mindst 0,8 m bred, dog 0,9 m ved nybyggeri og 1 m hvis man har 4-hjulet container

MIN. 2,2 METER

METER VED NYBYGGERI

MAX. 20

TAK FOR
HJÆLPEN

3
DU IKKE
KOMMER
UDENOM

1

Husk at rydde for is og sne, så skraldemanden kan arbejde sikkert.

2

Der skal være fri adgang til affaldsbeholderen og god belysning.

3

Hold hunde inde eller i snor, så de ikke tager en bid af skraldemanden.

Vi tager STOR-skraldet

11
gange
ÅRLIGT

Du kan nemt komme af med dit storskrald. Du skal bare bestille afhentning i app'en AffaldRanders eller på affald.randers.dk/storskrald. På side 42 kan du læse mere om, hvordan du nemmest får bestilt afhentning af storskrald.

Husk at bestille

Vi kan hente dit storskrald 11 gange om året. Uanset om du bor i hus eller lejlighed. Vær opmærksom på, at vi kun henter dit storskrald, hvis du har bestilt afhentning senest to hverdage før.

Få en sms eller en mail

Seks dage inden vi har mulighed for at hente dit storskrald, kan du få en sms eller en e-mail, der minder dig om, at det er tid til at bestille afhentning.

Sådan:

Tilmeld dig beskedservice i app'en AffaldRanders eller i 'Mit Affald' på affald.randers.dk/storskrald

Kør selv året rundt

Hvis du ikke vil vente på, at vi kan hente dit storskrald, er du altid velkommen til selv at aflevere det på en af kommunens fire genbrugspladser.

Sådan: Se åbningstiderne i app'en AffaldRanders eller på bagsiden af dette magasin.

Sortér og pak

Vi har opdelt storskraldet i seks grupper: hårde hvidevarer, pap, jern & metal, elektronik, tekstiler samt øvrigt indbo. Storskraldet skal sorteres og stilles frem i grupperne vist på modsatte side. Små ting, der hører til i samme gruppe, skal samles i en klar affaldssæk. Genstande skal så vidt mulig skilles ad, og helst veje under 20 kg.

Sådan: Den dag, vi kommer, skal storskraldet stå klar ude ved fortovet/nærmeste offentlige vej senest kl. 07.00. Du må tidligst stille det ud aftenen før.

TAK FOR
HJÆLPEN

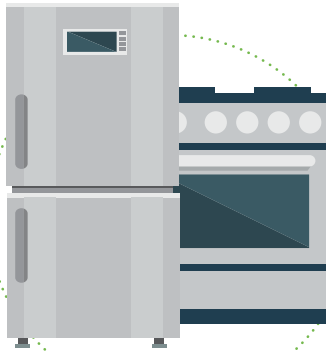
HUSK!

Vi tager også klare sække med blød plast i som storskrald. Du kan også komme det i beholderen derhjemme.

Tjek, hvordan affaldet skal sorteres, inden du stiller til storskrald på affald.randers.dk/sorteringsguide.

- ▶ Stil tingene ud senest kl. 7.00 på afhentningsdagen.
- ▶ Stil tingene ved den officielle indkørsel til din adresse.
- ▶ Stil tingene ud i indkørslen helt ude ved fortovet – spær ikke fortovet.

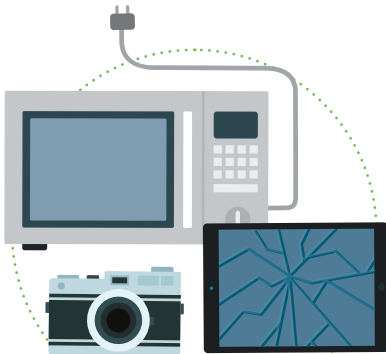
Hårde hvidevarer

Pap

Jern & metal

Elektronikaffald

Tekstiler

Øvrigt indbo

Følgende eksempler er ikke storskrald

Farligt affald
Markiser
Paller
Haveaffald
Klaver

Trykimprægneret træ
Trådhegn/havehegn
Restaffald
Gamle affaldsstativer
Mur- og nagelfast interiør

Dæk og andre dele fra biler/køretøjer
Parasolfodder af beton
Sanitet (toilet, håndvaske og lign.)
Byggeaffald (murbrokker, vinduer, døre og køkkenelementer)

Husk at tømme for benzin og olie inden aflevering!

Har du den rigtige løsning?

STANDARDLØSNINGEN MED DE TRE BEHOLDERE

Plast & mad- og drikkekartoner (MDK)

Tømmes hver 3. uge – pris for anskaffelse 0 kr.

240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm
400 L: H 118 x B 94 x D 67 cm
600 L: H 124 x B 126 x D 79 cm

Glas & metal

Tømmes hver 3. uge – pris for anskaffelse 0 kr.

140 L: H 110 x B 51 x D 56 cm
240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm
400 L: H 118 x B 94 x D 67 cm

DOBBELTBEBOLDER

Plast & mad- og drikkekartoner (MDK) og glas & metal

Tømmes hver 3. uge – pris for anskaffelse 0 kr.

240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm

Papir & pap

Tømmes hver 4. uge – pris for anskaffelse 0 kr.

240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm
400 L: H 118 x B 94 x D 67 cm
600 L: H 124 x B 126 x D 79 cm

Der er mulighed for tømning af restaffald hver 3. uge

Undergrundscontainere til restaffald

3,0 m ³ tømning hver uge	11.846,00 kr.
3,0 m ³ tømning hver 14. dag	5.923,00 kr.
5,0 m ³ tømning hver uge	16.341,00 kr.
5,0 m ³ tømning hver 14. dag	8.171,00 kr.
Behandlingsafgift	870,00 kr./ton

Undergrundscontainere til madaffald

0,5 m ³ tømning hver 14. dag	4.200,00 kr.
0,8 m ³ tømning hver 14. dag	5.400,00 kr.
1,0 m ³ tømning hver 14. dag	6.500,00 kr.
2,0 m ³ tømning hver 14. dag	9.800,00 kr.

Psst...
bestil din miljøkasse på affald.randers.dk/miljokasse

Miljøkasse til farligt affald & småt elektronik

21 L og må max. veje 4 kg. Pris for anskaffelse: 0 kr.

Bor du i enfamiliehus:

Brug den som transportkasse til genbrugspladsen eller sæt miljøkassen oven på en af dine beholdere til ombytning, når den er fuld.

Ved fællesløsninger:

Tilmeld jer vores ordning, så leverer vi materiel. Læs mere på affald.randers.dk/farligt

Affald & Genbrug er klar til at hjælpe, hvis du finder ud af, at størrelsen på dine skraldespande ikke passer.

DOBBELTBEHOLDER

Rest- & madaffald

Pris for anskaffelse 0 kr.

240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm
Tømning hver 14. dag 1.302,00 kr.

Restaffald

240 L: H 110 x B 58 x D 74 cm
Tømning hver 14. dag 1.375,00 kr.

400 L: H 118 x B 94 x D 67 cm
Tømning hver uge 4.109,00 kr.
Tømning hver 14. dag 2.055,00 kr.

600 L: H 124 x B 126 x D 79 cm
Tømning hver uge 5.713,00 kr.
Tømning hver 14. dag 2.857,00 kr.

Madaffald

140 L: H 110 x B 51 x D 56 cm
Tømning hver 14. dag 954,00 kr.

Udlevering af poser

Har du fællesløsninger, udleveres poser af udlejer eller vicevært.

Har du egne beholdere, kan du binde en pose på beholderens håndtag, når du løber tør. Så lægger skraldemanden nye poser til dig.

Tip!

Alle størrelser og priser på beholdere finder du her: affald.randers.dk/priser

Tømmepriiserne gælder for 2025

Faste gebyrer for alle husstande

(opkræves via bidragsbilletten)

Indsamling af genbrug m.m.

For indsamling af storskrald, tekstilaffald, metal, glas, plast, mad- & drikkekartoner, papir & pap samt farligt affald.

Helårshuse: 1.091,00 kr., sommerhuse: 636,00 kr.

Genbrugspladser

For drift af genbrugspladserne for både helårs- og sommerhuse: 695,00 kr.

Administrationsgebyr ved skift:

• Bestilling og levering af beholdere til restaffald og madaffald (inklusive skift af tømmefrekvens): 400,00 kr.

• Kun skift af tømmefrekvens: 200,00 kr. (kun muligt på 4-hjulede beholdere til restaffald)

• Bestilling og levering af beholdere til plast og mad- & drikkekartoner og glas & metal samt papir & pap: 0 kr.

Find vejregisteret til storskrald

Hvis du gerne vil bruge storskraldskalenderen her i bladet, så skal du kende dit distrikt. Det finder du ved at gå ind på affald.randers.dk/mitaffald og vælge "Mit Affald og storskrald". Du indtaster din adresse, trykker "Næste" og så kan du rulle lidt ned og se, hvilket distrikt du tilhører under punktet "Der er tilmeldt følgende materiel".

Når dagen nærmer sig, skal du have bestilt storskrald. Der er flere måder at få bestilt afhentning af storskrald hos dig: Det nemmeste er via app'en AffaldRanders. Den kan du hente helt gratis i AppStore eller Google Play.

Du kan også bruge selvbetjeningen "MitAffald" på affald.randers.dk/mitaffald. Her kan du også hente en pdf-kalender, der både viser, hvornår der er storskralds-afhentning og tømning af dine andre beholdere.

Driller selvbetjeningen, kan du sende en mail til affald@randers.dk, så kan vi hjælpe både med bestilling af afhentning og hjælp til at finde dit distrikt.

Endelig kan du ringe til Affald & Genbrug på tlf. 89 15 16 17.

Husk, at du stadig kun får afhentet storskrald, når du har bestilt afhentning.

DET KLARER DU SOM EN MIS!

I GØR DET FREMRAGENDE MED SORTERINGEN

I 2024 faldt restaffaldsmængderne med mere end 6%! Så I sorterer endnu mere fra til genanvendelse. Det betyder også færre udgifter til at få restaffaldet brændt.

Helligdage

Ændringer i tømningen i forbindelse med helligdage

Du kan se alle dine tidspunkter for tømninger i app'en AffaldRanders eller MIT AFFALD på affald.randers.dk

Påske	
Torsdag, Skærtorsdag 17. april	Torsdag 17. april
Fredag, Langfredag 18. april	Fredag 18. april
Mandag, 2. påskedag 21. april	Mandag 21. april
Kr. Himmelfartsdag	
Torsdag 29. maj	Torsdag 29. maj
Pinse	
Mandag, 2. pinsedag 9. juni	Mandag 9. juni
Jul	
Mandag 22. december	Søndag 21. december
Tirsdag 23. december	Mandag 22. december
Onsdag 24. december	Tirsdag 23. december
Torsdag 25. december	Lørdag 27. december
Fredag 26. december	Søndag 28. december
Nytår 2025/2026	
Mandag 29. december	Mandag 29. december
Tirsdag 30. december	Tirsdag 30. december
Onsdag 31. december	Fredag 2. januar 2026
Torsdag, Nytårsdag 1. januar 2026	Lørdag 3. januar 2026
Fredag 2. januar 2026	Søndag 4. januar 2026

Kalender for storskrald 2025

JANUAR	FEBRUAR	MARTS	APRIL	MAJ	JUNI	JULI	AUGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 O	1 L	1 L	1 T	1 T	1 S	1 T	1 F	4 M	1 O	1 L	1 M
2 T	2 S	2 S	2 O	2 F	2 M	2 O	2 L	5 T	2 T	2 S	2 T
3 F	3 M	3 M	3 T	3 L	3 T	3 T	3 S	6 O	3 F	3 M	3 O
4 L	4 T	4 T	4 F	4 S	4 O	4 F	4 M	7 T	4 L	4 T	4 T
5 S	5 O	5 O	5 L	5 M	5 T	5 L	5 T	8 F	5 S	5 O	5 F
6 M	6 T	6 T	6 S	6 T	6 F	6 S	6 O	9 L	6 M	6 T	6 L
7 T	7 F	7 F	7 M	7 O	7 L	7 M	7 T	10 S	7 T	7 F	7 S
8 O	8 L	8 L	8 T	8 T	8 S	8 T	8 F	11 M	8 O	8 L	8 M
9 T	9 S	9 S	9 O	9 F	9 M	9 O	9 L	12 T	9 T	9 S	9 T
10 F	10 M	10 M	10 T	10 L	10 T	10 T	10 S	13 O	10 F	10 M	10 O
11 L	11 T	11 T	11 F	11 S	11 O	11 F	11 M	14 T	11 L	11 T	11 T
12 S	12 O	12 O	12 L	12 M	12 T	12 L	12 T	15 F	12 S	12 O	12 F
13 M	13 T	13 T	13 S	13 T	13 F	13 S	13 O	16 L	13 M	13 T	13 L
14 T	14 F	14 F	14 M	14 O	14 L	14 M	14 T	17 S	14 T	14 F	14 S
15 O	15 L	15 L	15 T	15 T	15 S	15 T	15 F	18 M	15 O	15 L	15 M
16 T	16 S	16 S	16 O	16 F	16 M	16 O	16 L	19 T	16 T	16 S	16 T
17 F	17 M	17 M	17 T	17 L	17 T	17 T	17 S	20 O	17 F	17 M	17 O
18 L	18 T	18 T	18 F	18 S	18 O	18 F	18 M	21 T	18 L	18 T	18 T
19 S	19 O	19 O	19 L	19 M	19 T	19 L	19 T	22 F	19 S	19 O	19 F
20 M	20 T	20 T	20 S	20 T	20 F	20 S	20 O	23 L	20 M	20 T	20 L
21 T	21 F	21 F	21 M	21 O	21 L	21 M	21 T	24 S	21 T	21 F	21 S
22 O	22 L	22 L	22 T	23 T	23 S	22 T	22 F	25 M	22 O	22 L	22 M
23 T	23 S	23 S	23 O	23 F	23 M	23 O	23 L	26 T	23 T	23 S	23 T
24 F	24 M	24 M	24 T	24 L	24 T	24 T	24 S	27 O	24 F	24 M	24 O
25 L	25 T	25 T	25 F	25 S	25 O	25 F	25 M	28 T	25 L	25 T	25 T
26 S	26 O	26 O	26 L	26 M	26 T	26 L	26 T	29 F	26 S	26 O	26 F
27 M	27 T	27 T	27 S	27 T	27 F	27 S	27 O	30 L	27 M	27 T	27 L
28 T	28 F	28 F	28 M	28 O	28 L	28 M	28 T	28 S	28 T	28 F	28 S
29 O	29 L	29 L	29 T	29 T	29 S	29 T	29 F	29 M	29 L	29 L	29 M
30 T	30 S	30 S	30 O	30 F	30 M	30 O	30 L	30 T	30 T	30 S	30 T
31 F	31 M	31 M	31 L	31 L	31 M	31 T	31 S	31 S	31 T	31 O	31 O

Se tømmedage for restaffald og genbrug i MIT AFFALD på affald.randers.dk eller i app'en AffaldRanders.

Din sortering gør en forskel

RESTAFFALD

I POSE MED KNUDE

MADAFFALD

I POSE MED KNUDE

PLAST, MAD- & DRIKKEKARTONER

TØMT OG SKRABET RENT (UDEN POSE)

GLAS & METAL

TØMT OG SKRABET RENT (UDEN POSE)

PAPIR & PAP

TØRT OG RENT (UDEN POSE)

TEKSTILAFFALD

kan afleveres på genbrugspladsen, eller via storskraldsordningen.

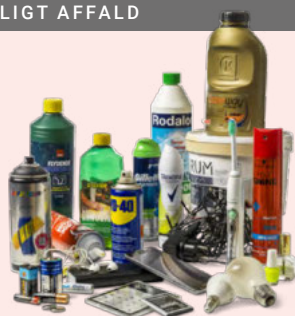

I KLAR POSE MED KNUDE

FARLIGT AFFALD

Se, hvordan du får kassen tømt på affald.randers.dk/miljokasse.

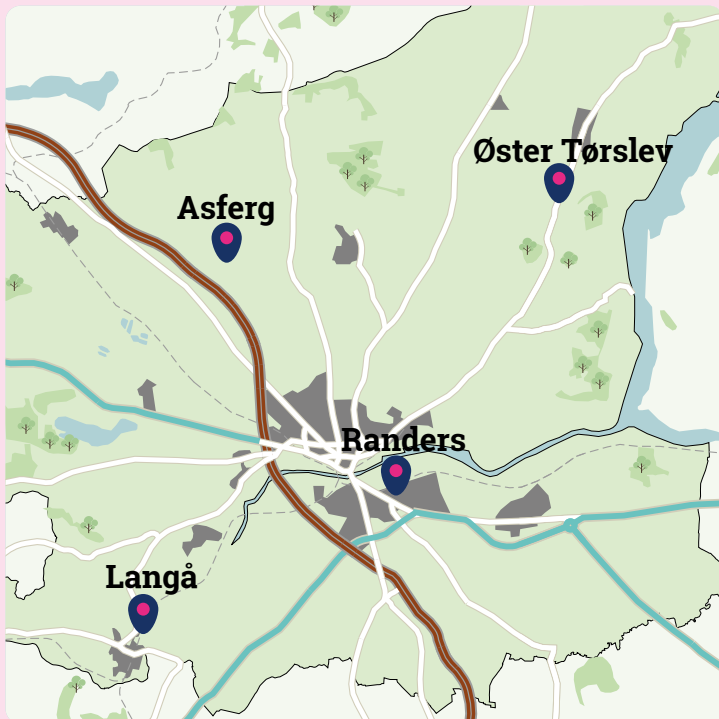
BEHOLDERE MED VÆSKER SKAL VÆRE LUKKET FORSVARLIGT

Når du kommer i tvivl

så kan du slå emnet op i sorteringsguiden på affald.randers.dk eller scanne koden.

ADRESSER OG ÅBNINGSTIDER

Tæm din trailer!

Det ser grimt ud i vejkanten, og det kan også give en bøde, hvis du ikke sørger for, at dit affald til genbrugspladsen bliver på traileren under transporten.

Affald & Genbrug

Laksetorvet, 8900 Randers C

Tlf. 89 15 16 17

E-mail: affald@randers.dk

Selvbetjening på affald.randers.dk og i app'en AffaldRanders døgnet rundt

Åbningstider:

Mandag-torsdag
kl. 8.00-15.00

Fredag
kl. 8.00-13.00

RANDERS GENBRUGSPLADS

Ørneborgvej 28
8960 Randers SØ

Åbningstider

Mandag til fredag kl. 10.00-18.00

Lørdag kl. 10.00-16.00

Alle søn- og helligdage fra 1. april
til 30. september kl. 10.00 til 16.00

ASFERG GENBRUGSPLADS

Hulvejen 3, Asferg
8990 Fårup

LANGÅ GENBRUGSPLADS

Kærsangervej 12
8870 Langå

Ø. TØRSLEV GENBRUGSPLADS

Udbyhøjvej 506, Ø. Tørslev
8983 Gjerlev J

Åbningstider

Mandag til fredag kl. 10.00-18.00

Lørdag kl. 10.00-16.00

Første søndag i månederne fra
1. april til 30. september samt
helligdage kl. 10.00-16.00

RANDERS AFFALDSTERMINAL

Romalt Boulevard 64
8960 Randers SØ
Tlf. 89 15 16 39

Åbningstider

Mandag til torsdag kl. 7.00-16.00

Fredag kl. 7.00-15.00

RANDERS

SIDEN SIDST

30 hektar

Så meget har vi plantet træer på i hele kommunen i løbet af 2024. Og de kan binde 600 tons CO₂ alene i de første 10 år af deres levetid.

86 %

af strømmen i kommunens stikkontakter er grøn strøm. Lolland, Lemvig og Randers havde i 2023 den højeste andel af grøn strøm i stikkontakterne blandt landets 98 kommuner.

Vi har en "aftale" med mere end 1.000 dyr om at pleje naturen i Randers Kommune. Biodiversiteten er nemlig glad for langsom græsningspleje. Dyrene er køer, får, geder og heste.

Der er i 2024 observeret flere nye fiskearter på stenrevet i Udbyhøj. Det nye rev er som håbet også blevet et opvækstområde for fiskeyngel. F.eks. er der ulk, stor tangål, almindelig tangål, havkarudse, kutlingearter og savgylte.

Iltsvindet i havmiljøet er alt for stort, og politikerne har nu besluttet at lave en helhedsplan for Gudenåen. Det skal give naturen mere plads, mindske kvælstoftilførslen til Randers Fjord, øge biodiversiteten og nedsætte CO₂-udledningen. Fantastisk!

80 %

af vores affaldsbeholdere på hjul bliver nu tømt af en elbil.

Bæredygtig produktion og krav om ESG-rapportering fylder mere og mere for virksomhederne. Her er Randers Kommunes elproduktion den grønne plet i Østjylland tæt på både motorvej og universitetsbyerne Aalborg og Aarhus.

Sådan!